
Valerija Nedjeljka Kovač
AKTUALNOST EVANĐEOSKIH SAVJETA U SVJETLU "IZLASKA"
KAO POSLANJA CRKVE I POSVEĆENOGA ŽIVOTA
*Actuality of evangelical counsels in the light of "coming out" as a
mission of the Church and consecrated life*

UDK: 27-788+27-423.77/.79

Izvorni znanstveni rad

Primljeno: 9/2015.

Sažetak

Članak obrađuje aktualnost evanđeoskih savjeta za današnje vrijeme. Kao perspektiva razmišljanja uzima se u Bibliji i teologiji raširena paradigma "izlaska", koju na svoj način aktualizira i papa Franjo. U prvome se dijelu predstavlja nekoliko teoloških značajki, koje proizlaze iz višeslojne interpretacije paradigme "izlaska". Potom se u drugom dijelu iščitava razumijevanje i upotreba paradigme "izlaska" kod pape Franje, posebice pod vidom poslanja Crkve i posvećenoga života. U trećem se dijelu interpretiraju evanđeoski savjeti kao realizacija poslanja "izlaska" u današnji svijet. Najprije se predlaže smještaj evanđeoskih savjeta u širi obzor poziva i poslanja, a zatim se interpretiraju pojedinačni savjeti. Iz perspektive "izlaska", kao temeljni stav poslušnosti ističe se oslušivanje Boga koji oslobađa i vodi; za savjet je siromaštva to odabir Boga kao jedine sigurnosti i vrijednosti života; savjet čistoće podrazumijeva potpuno predanje Bogu koji je prvi Ljubav i izgrađivanje nesebičnih međuljudskih odnosa.

Ključne riječi: Bog, "izlazak", evanđeoski savjeti, posvećeni život, papa Franjo.

UVOD

Uobičajeno je da se tri "klasična" evanđeoska savjeta, kao preuzeta i institucionalizirana, od Crkve priznata životna obveza, uzimaju kao sinonim za posvećeni život. Za same posvećene osobe oni često imaju funkciju "identifikacijske iskaznice", a i drugi

ih najprije povezuju sa životom po savjetima čistoće, siromaštva i poslušnosti. Ovoj na prvi pogled samorazumljivoj recipročnosti brzo pridolazi određena granica, kada se želi dublje znati što život po evanđeoskim savjetima znači, u teološkom i u egzistencijalnom smislu. Zamjećuje se određena nedorečenost u današnjem govoru o savjetima, koja nije uzrokovana samo suvremenim nerazumijevanjem takvog oblika života.

Takvu je nedorečenost na indirektan način potaknuo Drugi vatikanski koncil, koji je posvećeni život izrazitije smjestio u eklezijalni okvir i odatle ga tumačio. Time mu je priznao neizostavnu važnost za samu stvarnost i život cijele Crkve te ga izričitije utemeljio u krsnome posvećenju. Istodobno je, međutim, Koncil jasnije istaknuo da su svi članovi Crkve temeljem krsnog posvećenja pozvani na življenje kršćanske svetosti, i to u svojim različitim životnim kontekstima.¹ K tomu, Koncil govori o “mnogim savjetima” i opominje da su svi kršćani obvezni živjeti duh evanđeoskih savjeta bez kojega nije moguće postići savršenstvo ljubavi.² Ono što se dotada smatralo vlastitošću posvećenoga života Koncil je proširio na sve vjernike. Time je doveden u pitanje dugo percipirani identitet posvećenoga života kao života po evanđeoskim savjetima i kao “staleža savršenstva”. Trebalo je sada objasniti, u čemu je specifičnost posebnoga poziva na život po evanđeoskim savjetima u odnosu na opći poziv na svetost vjernika svih staleža. Koncil je otvorio novu perspektivu razumijevanja i obnove redovničkoga života, no ostala je potreba izrade cjelovitijega tumačenja, koje bi bolje osvjetljavalo njegov smještaj i specifičnost u Crkvi te bolje usklađivanje s općim pozivom na svetost. Tome se zadatku posvetila pokoncilaska teologija, koja je, nastavljajući na koncilске smjernice, na različite načine dalje razvijala razumijevanje evanđeoskih savjeta i tragala za novim paradigmatama kojima se nastojalo u suvremenom kontekstu izraziti bit posvećenoga života.³

¹ Usp. Drugi vatikanski koncil, Dogmatska konstitucija o Crkvi “Lumen Gentium”, u: Drugi vatikanski koncil, *Dokumenti*, Zagreb, 72008., V. poglavlje (dalje: LG).

² Usp. LG 42.

³ Više o postkoncilskim pristupima posvećenom životu vidi u: Ivan Pavao II, *Vita consecrata. Apostolska pobudnica o posvećenom životu i njegovu poslanju u Crkvi i svijetu*, Zagreb, 1996.; Kongregacija za ustanove posvećenog života i družbe apostolskog života, *Ponovno krenuti od Krista. Obnovljena zauzetost posvećenog života u trećem tisućljeću*, Zagreb, 2002.; *Revnost za Krista revnost za ljude*, Zagreb, 2005.; K. Rahner, Über die evangelischen Räte, u: *Geist und Leben* 37 (1964.) 1, str. 17–37.; J. Schmiedl, Theologischer Kommentar zum Dekret über zeitgemäße

U takve (po)koncilske pristupe evanđeoskim savjetima uklapaju se i naša zapažanja vezana za aktualne poruke u Godini posvećenoga života. Proučavajući mjerodavna pisma i okružnice, koji potječu od pape Franje ili se temelje na njegovim razmišljanjima,⁴ moguće je uočiti da se posvećeni život ne promišlja polazeći od evanđeoskih savjeta kao temeljne perspektive. Oni se spominju i tumače zajedno ili pojedinačno, ali ne predstavljaju nosivu temu u svjetlu koje se formuliraju očekivanja, ciljevi i obzorja posvećenoga života za sadašnjost i budućnost. Istodobno je moguće uočiti druge paradigme kojima se osvjetljuje dinamika i poslanje posvećenog života, a među njima se posebno ističe motiv “izlaska”, kojim papa Franjo i u širem obzorju tumači Crkvu i njezino poslanje u suvremenome svijetu.

U svjetlu gore skiciranoga stanja jasno je da se govor o posvećenom životu ne iscrpljuje samo u razmišljanjima o evanđeoskim savjetima. Isto tako značenje evanđeoskih savjeta kao vidljivoga načina realizacije posvećenoga života, nije moguće potpuno zanemariti, nego ih valja povezati s drugim razmišljanjima i usmjerenjima. Upravo ćemo slijediti takav put i ponuditi viđenje aktualnosti evanđeoskih savjeta u današnje vrijeme. U perspektivi paradigme “izlaska”, njezinih teoloških značajki i naglasaka kod pape Franje, predložiti ćemo razmišljanje kako danas živjeti evanđeoske savjete, da posvećeni život odgovori na zahtjev poslanja u Crkvi i svijetu, i time se pokaže kao relevantan način nasljedovanja Krista za današnje vrijeme. Pri interpretaciji poje-

Erneuerung des Ordenslebens *Perfectae Caritatis*, u: P. Hünemann – B.-J. Hilberath (ur.), *Herders Theologischer Kommentar zum Zweiten Vatikanischen Konzil*, III, Freiburg – Basel – Wien, 2005., str. 537–548.; A. Herzig, *Ordens-Christen. Theologie des Ordenslebens in der Zeit nach dem Zweiten Vatikanischen Konzil*, Würzburg, 1991.; M. Schambeck, *Aus der Gottesehnsucht leben – Ordens-theologie in Zeiten des Übergangs*, u: *Geist und Leben* 76 (2003.) 2, str. 254–262.; K. Wolf, *Wenn Gelübde Gestalt gewinnen. Ein pastoralpsychologischer Beitrag zur Lebens-Bindung im Dialog zwischen Gestalttherapie und Ordens-theologie*, Frankfurt am Main, 2008., str. 29–76.

⁴ Usp. *Apostolsko pismo svetoga oca Franje svim posvećenim osobama u prigodi Godine posvećenog života*, Zagreb 2015.; Kongregacija za ustanove posvećenog života i družbe apostolskog života, *Radujte se! Okružnica posvećenim muškarcima i ženama. Iz učiteljstva pape Franje*, Zagreb, 2015.; Kongregacija za ustanove posvećenog života i družbe apostolskog života, *Istražujte. Posvećenim muškarcima i ženama u hodcu za Božjim znakovima*, Zagreb, 2015.; *Messaggio del Santo padre Francesco per la 52^a giornata mondiale di preghiera per le vocazioni. L'esodo, esperienza fondamentale della vocazione*, u: https://w2.vatican.va/content/francesco/it/messages/vocations/documents/papa-francesco_20150329_52-messaggio-giornata-mondiale-vocazioni.html (10. IX. 2015.)

dinačnih savjeta u svjetlu “izlaska” uključit ćemo tri vida: odnos posvećene osobe prema Bogu, vidljivost življenja dotičnoga savjeta te odnos prema drugim ljudima i svijetu. Također ćemo više biti vođeni imperativom ideala (kako bi trebalo biti), imajući istodobno u vidu i konkretnu životnu praksu.

1. TEOLOŠKE ZNAČAJKE PARADIGME “IZLASKA”

“Izlazak” je najvažnije vjersko i povijesno iskustvo izraelskoga naroda, koje se tijekom njegove povijesti uvijek iznova misaono produbljavao i aktualiziralo, i na taj način se razvilo u paradigmu shvaćanja Božjega odnosa prema njemu i obratno. U kršćanskom samorazumijevanju paradigma “izlaska” proširena je kristološki i eklezijalno. Sam događaj oslobođenja izraelskoga naroda nadmašen je Božjim konačnim djelom oslobođenja ljudi od grijeha i smrti po Isusu Kristu, a ono se nastavlja uprisutnjivati u Crkvi, novome hodočasničkom narodu Božjemu koji je usmjeren na eshatološku puninu kraljevstva Božjega. Konačno, s jačim osloboditeljskim naglaskom u politički i socijalno vidljivim kategorijama, “egzodus” su kao “svoju” paradigmu rado oživljavali potlačeni i marginalizirani slojevi društva (teologija crnaca, theologija oslobođenja, feministička theologija).⁵ Polazeći od spomenutih vidova interpretacije “izlaska”, istaknuti ćemo ukratko neke teološke poruke, relevantne za daljnju interpretaciju evanđeoskih savjeta.

1.1. Božja inicijativa i blizina

Oslobođenje Izraela ponajprije je Božja inicijativa i djelo. Bog je vidio njegove nevolje u Egiptu i čuo njegove vapaje (usp. Izl 3,

⁵ Za nastanak, razvoj i značenje biblijskih tradicija i teoloških interpretacija “izlaska” vidi konzultiranu literaturu: S. Hermann et al., *Exodusmotiv*, u: G. Krause – G. Müller (ur.), *Theologische Realenzyklopädie*, X, Berlin – New York, 1982., 732–747.; P. Weimar et al., *Exodus, Exodusmotiv*, u: W. Kasper (ur.), *Lexikon für Theologie und Kirche*, III, Freiburg im Breisgau, 1994., str. 1120–1125.; R. J. Clifford, *The Exodus in the Christian Bible. The Case of “Figural” Reading*, u: *Theological Studies* 63 (2002.) 2, 345–361.; A. L. Gaskill, *Types, Shadows, and Symbols of Christ Seen by the Church Fathers*, u: <https://rsc.byu.edu/es/archived/gospel-jesus-christ-old-testament/16-types-shadows-and-symbols-christ-seen-church-fathers> (9. IX. 2015.); G. Sauter, “Exodus” und “Befreiung” als theologische Metaphern. Ein Beispiel zur Kritik von Allegorese und mißverstandenen Analogien in der Ethik, u: *Evangelische Theologie* 38 (1978.) 4, str. 538–559.; Exodus, ein Paradigma mit bleibender Wirkung, u: *Concilium* 23 (1987.) 1, 2–88.; J. Moltmann, *Teologija nade. Istraživanja o temeljenju i posljedicama kršćanske eshatologije*, Rijeka, 2008., 313–347.

7sl). On izabire jedan mali i potlačeni narod, koji to ničim nije zaslužio i od njega čini svoga saveznika. Božje djelo oslobođenja ne govori, međutim, samo o vrijednosti takvoga naroda u Božjim očima, nego se po njemu objavljuje i sam Bog na do tada nečuvjen način. Bog Izraelu objavljuje svoje ime, koje izražava njegovu založenost za narod: Jahve – onaj koji je tu, uza svoj narod (usp. Izl 3, 14 – 15). Njegovo ime odgovara njegovu djelovanju, pa ne čudi što će kasnija tradicija to izraziti u ispovijesnoj formuli: “Ja sam Jahve, Bog tvoj, koji sam te izveo iz zemlje egipatske” (Izl 20, 2).⁶ U događaju “izlaska” transcendentni Bog sam “probi-ja” granicu prema ljudima i objavljuje im se. Njegova objava nije apstraktna, nego se događa konkretno, na razini djelatne blizine. Bog uspostavlja “odnos blizine [...] koji je na snazi između onoga tko je potreban svega [...] i onoga tko se besplatno naklanja potrebitome. [...] Bog se objavljuje kao blizina i ljubav, a iskustvo koje čovjek ima o toj objavi, nije tipa spoznaje, nego povjerenja: Bog kao dobra drukčijost koji se brine za čovjeka i njegovu vrstu.”⁷ Bog je još jednom sam sebe nadmašio u prisutnosti i blizini ljudima, kada je u svome Sinu sam postao čovjekom i time doslovno ispunio svoje obećanje da će biti “S-nama-Bog”. Po Isusu Kristu Bog je trajno vezan za čovjeka i ovu zemlju dotle da žrtvom svoga Sina ostvaruje oslobođenje ljudi svih vremena. Ta Božja neočekivana inicijativa i odlučna prisutnost rađa u čovjeku povjerenje, da nikada nije sam, i nadu, da će se Bog uvijek iznova za njega založiti.

1.2. Izlazak – ostavljanje i predanje

Druga se poruka može iščitati iz dinamike samoga “izlaska”. Izići znači ostaviti iza sebe svoj dotadašnji boravak i ući u nepoznato. Povijesno gledajući, Izraelov “izlazak” znači ostavljanje moćnoga Egipta kao svoga životnoga i radnoga prostora te prijelaz u slobodu pustinje. U teološkom pak smislu Izrael ostavlja prostor egipatske religije, njezinih božanstva i njihova štovanja (idolopoklonstvo) i ulazi u slobodu štovanja vlastitoga Boga, koji nije plod ljudskih predodžbi i želja.⁸ Zapravo sam Bog “izvodi”

⁶ Usp. S. Hermann et al., *Exodusmotiv*, str. 732–733.

⁷ C. Di Sante, *Lo straniero nella Bibbia. Saggio sull'ospitalità*, Troina, 2002., str. 27.

⁸ Usp. S. Orth, “Der Exodus-Mythos ist eine Liebesgeschichte”. Ein Gespräch mit Jan Assmann über den Monotheismus, u: *Herder Korrespondenz* 69 (2015.) 9, str. 18.

Izraela u do tada nepoznati način susreta čovjeka i božanstva, koji se događa objavom. Bog Izraelov objavljuje se kao onaj koji se ne veže za prirodu, kozmos ili neko mjesto, nego za ljude i s njima uspostavlja odnos.

Važno je nadalje uočiti da izraelski narod nije odmah prešao u obećanu zemlju, nego u nepoznatu pustinju. U tom smislu izlazak traži odvažnost odgovora na Božji poziv i povjerenje u njegovo vodstvo, uz istodobno neznanje kuda ga taj Bog vodi. Izlazak znači najprije prijelaz u naizgled nešto još puno teže od onoga što se napustilo. U pustinji je Izrael lišen svega izvanjskoga na čemu bi mogao izgraditi sigurnost svoga opstanka. Tu se od nje ga traži najteži korak: izlazak iz samoga sebe kao svoga životnoga središta i okretanje Bogu. Tek tada su i od naroda stvoreni uvjeti da slobodno prihvati savez koji mu Bog nudi. Sklapanjem saveza narod pristaje živjeti "izvan sebe" i prihvatiti Boga kao princip svoje sigurnosti, djelovanja, životnoga cilja. Kada je čovjek spreman sebe napustiti i okrenuti se Bogu, dobiva novi identitet i dostojanstvo. Izrael od roba i stranca u Egiptu postaje slobodan i intiman Božji partner.

1.3. *Kristološka punina i eklezijalna univerzalnost*

Punina "izlaska" kao oslobođenja ostvarena je u Isusu Kristu koji je čovjeka oslobodio od grijeha kao naj snažnije čovjekove zarobljenosti. Može se govoriti o dva Kristova "izlaska" koji čine jedinstvo u djelu spasenja. Prvi, "izlazak" utjelovljenja omogućio je onaj pashalni: iz Božjega imanentnoga zajedništva Sin Božji izlazi i preuzima ograničenu ljudsku egzistenciju (kenoza), prisvaja je kao svoju, spašava je smrću i uskrsnućem te se ponovno vraća Ocu. Ostvarena punina "izlaska" znači da poslije Krista ne živimo više u vremenu anticipacije, Kristovo oslobođenje već je ljudskoj povijesti dalo pečat spašenosti. Povijest svijeta već je zahvaćena poviješću spasenja, daje joj konačni smisao i božansku kvalitetu.⁹ Po Crkvi, koja je u Kristu znak spašenoga čovječanstva, Kristovo oslobođenje već je djelotvorno u svijetu. Ona "[...] naviješta, da snagom Krista, spašenijska istina izlaska trajno vrijedi i da je djelotvorna unatoč i protiv povijesti grijeha".¹⁰

⁹ Usp. A. Rizzi, *Esodo, da paradigma teologico-politico a riserva inesauribile di senso*, u: <http://www.rivista.ssef.it/www.rivista.ssef.it/site35e1.html?page=20040413154506716&edition=2010-02-01> (15. IX. 2015.)

¹⁰ *Isto*.

Kao novi narod Božji i znak izabranoga čovječanstva, Crkva se ne može zatvoriti u samodostatnost ili neku vrstu elitizma, dijeleći ljude na one vani i one unutra. Univerzalna otvorenost čini narav Crkve, jer je poslana svjedočiti spasenje koje je po Kristu otvoreno svima.

1.4. *Ovostranost spasenja i eshatološka otvorenost*

Božja objava i spasenje događaju se u ljudskoj povijesti. Bog oslobađa izraelski narod iz konkretne nevolje i vodi ga u obećanu zemlju shvaćenu najprije kao zemljopisni prostor Kanaana. I Isus oslobađa konkretnoga čovjeka: čovjeka koji se nalazi povijesno i konkretno u stanju grijeha i smrti. Zato se kršćanska poruka ne može ograničiti samo na duhovnu stvarnost. Konkretno povijesne okolnosti važne su za uprisutnjenje spasenja. Ono se već sada treba konkretizirati, i u pojedincu i u javnoj povijesnoj te društvenoj stvarnosti: uspostavljanjem pravednih odnosa i struktura. U "izlasku" Bog "ostaje oslobađajući subjekt, no istodobno ljudi bivaju oslobođeni za slobodu zajedničkoga života pred Bogom", [...] Egzodus tako općenito vrijedi kao šifra odnosno simbol transcendiranja nepravednih i neljudskih odnosa prema jednome humanijem svijetu [...]."¹¹ Svako drugačije djelovanje protivno je Božjemu osloboditeljskome činu. U isto vrijeme, međutim, važno se prisjetiti da izraelski narod obećanu zemlju nikada nije posjedovao kao "svoju" u konačnome smislu i da se polako razvijala eshatološka želja za ispunjenjem obećanja u nebeskome Jeruzalemu. Crkva kao novi narod Božji također je "samo" znak kraljevstva Božjega, koje na kraju očekujemo kao Božju novost. Spasenje stoga nije moguće poistovjetiti s bilo kakvim društvenim i socijalnim dostignućima, jer još predstoji onaj eshatološki "višak" kao Božji dar. "Izlazak" u tom smislu zahtijeva konkretnu solidarnost, ali i u usmjerenosti prema Bogu koji će doći kao eshatološki cilj sveukupne stvarnosti.

2. "IZLAZAK" KAO POSLANJE KOD PAPE FRANJE

Paradigmu "izlaska" na svoj način aktualizira papa Franjo. Kako je već moguće iščitati iz njegova apostolskog pisma *Evange-*

¹¹ P. Weimar et al., *Exodus, Exodusmotiv*, str. 1124.

lii gaudium,¹² pod “egzodusom” podrazumijeva temeljnu dinamiku života i poslanja cijele Crkve. Moglo bi se čak reći da je “Crkva koja izlazi”¹³ središnja sintagma kojom Papa izražava ono što traži od Crkve danas: da evangelizacija ne bude samo “jedna od” njezinih pastoralnih djelatnosti, nego zahtijeva “misijsku preobrazbu”¹⁴ cijele Crkve, koja nošena radošću Evanđelja, mora “izići iz vlastite udobnosti i imati hrabrosti doseći sva rubna područja koja su potrebna svjetla evanđelja”.¹⁵ Taj zahtjev Papa utemeljuje u dinamizmu “izlaska” koji je vlastit onima koji vjeruju i odazivlju se Božjemu slanju (poput Abrahama, Mojsija, Jeremije), a na poseban način u Isusovu misionarskom nalogu učenicima: “Idite svim narodima i učinite sve ljude mojim učenicima” (Mt 28, 19–20).¹⁶ Kod pape Franje je, dakle, naglasak na misijskome “izlasku” kao obvezi svakoga Isusova učenika i Crkve u svako vrijeme, a ona se ispunja u stvarnome izlasku na rubove današnjega svijeta. Od životne je važnosti za Crkvu, da u vjernosti Učitelju, izlazi i da bez oklijevanja, straha, protivljenja donosi evanđelje svima, nikoga ne isključujući iz toga bogatstva vjere.¹⁷ “Izlazak” ne poznaje statičnost i zadržavanje postojećega stanja, nego je uvijek iznova dinamičan proces. Papa zato traži da se Crkva u svim krajevima svijeta stavi u “trajno stanje poslanja”.¹⁸ Nerijetko slikovitim i dramatičnim rječnikom urgira bezuvjetnost “izlaska” Crkve, kada primjerice kaže da mu je draža ranjena i prljava Crkva zbog toga što je izašla na ulice, nego li Crkva bolesna zbog zatvorenosti u svoju udobnost i zaokupljenost sobom.¹⁹

Apel na misijski “izlazak” papa Franjo jasno upućuje i osobama posvećenoga života: “Očekujem [...] od vas ono što tražim od svih članova Crkve: da iziđete iz samih sebe i pođete na egzistencijalne periferije. [...] Ne budite prignuti nad samima sobom, ne dopustite da vas uguše male zadjevice u kući, ne ostanite

¹² Papa Franjo, *Evangelii gaudium – Radost evanđelja. Apostolska pobudnica biskupima, prezbiterima i đakonima, posvećenim osobama i svim vjernicima laicima o naviještanju evanđelja u današnjem svijetu* (24. XI. 2013.), Zagreb, 2013. (dalje: EG)

¹³ Usp. EG 20–23.

¹⁴ *Isto*, 19.

¹⁵ *Isto*, 21.

¹⁶ *Isto*, 19.

¹⁷ Usp. *Isto*, 23.

¹⁸ *Isto*, 25.

¹⁹ Usp. *Isto*, 49.

zatvorenci svojih problema. Oni će se riješiti budete li išli van pomagati drugima da riješe svoje probleme i naviještaju radosnu vijest.”²⁰ Poslanje posvećenoga života odgovara, prema tome, onome Crkve: izići iz svoga svijeta na rubove društva k najpotrebijima. Zapravo, možemo dalje zaključiti, posvećeni život kao bitni dio Crkve, ostvaruje svoju svrhu time što na svoj specifičan način sudjeluje u njezinu poslanju. Zamjetljiv je i ovdje naglasak na urgentnosti poziva na “izlazak”, posebice na pozadini višestrukog ukazivanja na suvremeni nedostatak poleta i krize u posvećenom životu.²¹

362

“Izlazak” u svijet nije tek gesta društvene humanosti prema potrebnima; u kršćanskom smislu njemu kao temelj prethodi nutarnji, duhovni i osobni “izlazak”, odvratanje od sebe i životni zaokret Kristu. Taj je vid također prisutan kod pape Franje, koji je i ranije pozivao osobe posvećenoga života: “Krist je onaj koji vas je pozvao da ga u posvećenom životu nasljedujete, a to znači u trajnom ‘egzodusu’ izlaziti iz sebe samih, da biste svoje postojanje usmjerili na Krista i njegovo evanđelje, na volju Božju, time što se odrećete svojih planova i sa sv. Pavlom možete reći: ‘Ne živim više ja, nego Krist živi u meni’ (Gal 2, 20). Taj ‘egzodus’ iz sebe samih znači poći na put štovanja i služenja: izlazak koji nas vodi na put štovanja Gospodina i služenja njemu i braći sestrama.”²² To znači, da bi se dogodio plodonosan “izlazak” u svijet (geografski, društveni, kulturni) potrebno je najprije ostvariti egzistencijalnu preobrazbu, izmještajući sebe iz središta života i usredotočujući se na Krista kao temelja vlastita postojanja i djelovanja.

Konačno, s ovim nazovimo “izlaskom” poslanja potrebno je povezati ono što se može nazvati “izlazak” poziva, koji u posvećenim osobama utemeljuje nužnost “izlaska” kao poslanja. Prema papi Franji, u duhovnome pozivu također je sadržana dinamika “izlaska”. Prihvatiti odnosno odgovoriti na Božji poziv znači “odlučujući zaokret prema Ocu” i prijelaz u novi, drugačiji život: “izići iz samoga sebe, napustiti udobnost i ukočenost vlastitoga

²⁰ *Apostolsko pismo svetoga oca Franje u prigodi Godine posvećenoga života*, 13.

²¹ Usp. Kongregacija za ustanove posvećenog života i družbe apostolskog života, *Istražujte*, 14. 37.

²² *Discorso del santo padre Francesco ai partecipanti all’assemblea plenaria dell’Unione internazionale delle superiori generali (U.I.S.G.)*, 8 maggio 2013, u: http://w2.vatican.va/content/francesco/it/speeches/2013/may/documents/papa-francesco_20130508_uisg.html (12. IX. 2015.)

ja' i staviti u središte svoga života Isusa Krista. To znači, poput Abrahama, ostaviti svoju rodnu zemlju i ići naprijed s povjerenjem, znajući da će nam Bog pokazati put prema novoj zemlji."²³ Postaje, prema tome, jasno da "izlazak" kao poslušnost Božjem poslanju biva utemeljen u "izlasku" kao odgovoru na Božji poziv. U samom se pozivu otvara spoznaja poslanosti. Zato nema pozvanoga za život s Bogom, koji ne bi bio poslan i za ljude, za svijet. Sam poziv, dakle, ne uključuje samo osobno i posebno zajedništvo s Bogom, nego i poslanost kao javnost svjedočenja toga zajedništva.

3. EVANĐEOSKI SAVJETI KAO REALIZACIJA POSLANJA "IZLASKA" DANAS

Ako je posvećeni život, kao bitni dio Crkve, također pozvan ostvariti poslanje "izlaska" u svijet, time se nudi perspektiva kroz koju se i evanđeoski savjeti, kao konkretan način življenja posvećenoga života, mogu čitati, i tako pokazati njihova aktualnost za današnje vrijeme. U svjetlu temeljnih odrednica "izlaska" moguće je evanđeoske savjete bolje razumjeti u širem obzoru, koji obuhvaća odgovor na dar Božjega poziva i prihvaćanje zadatka Božjega poslanja. K tome, bolje ih se ističe kao životnu opciju posvećene osobe u njezinu hodu sa zajednicom i svijetom prema Božjoj budućnosti. Konačno, paradigma "izlaska" omogućuje da se u življenju savjeta jasnije posvijesti ne samo odnos prema Bogu, nego i odnos prema drugima i svijetu. Evanđeoski se savjeti na taj način ne razumijevaju samo kao sredstva za postizanje vlastitoga spasenja, nego ponajprije kao načini svjedočenja Božje prisutnosti u svijetu.

3.1. *Proširenje obzorja: evanđeoski savjeti između poziva i poslanja*

U životu po evanđeoskim savjetima na specifičan način se ostvaruje duhovno-egzistencijalni prijelaz posvećene osobe vlastit svakome kršteniku: umjesto da u sebi utemelji svoj život i djelovanje, posvećena osoba samu sebe de-centrira i u središte postavlja Krista – njegov način života, propovijedanja, djelovanja.

²³ Messaggio del Santo padre Francesco per la 52^a giornata mondiale di preghiera per le vocazioni. L'esodo, esperienza fondamentale della vocazione.

To znači da sâmo prihvaćanje života po evanđeoskim savjetima zabranjuje posvećenju osobi bilo kakvu zatvorenost u sebe i distanciranost od drugoga. To je važno istaknuti stoga što su se savjeti dugo doživljavali prilično suženo: kao individualno-asketski način života u svrhu postizanja savršenstva s naglaskom na pojedinačnim činima odricanja od posjedovanja, spolnog života i vlastite volje. Nerijetko je takav stav pratilo očekivanje odgovarajuće nagrade od Gospodina, prema onoj Petrovoj: “Evo, mi sve ostavimo i pođosmo za tobom. Što ćemo za to dobiti?” (Mt 19, 27). Svijest da su oni način života u zajedništvu s osobom Isusa Krista nije uvijek (bila) dovoljno prisutna. Paralelno s tim išao je doživljaj svijeta kao negativne stvarnosti, koji predstavlja “napast” i “kušnju” za vjernost savjetima, pa se nastojalo od njega zaštititi i sigurnost nalaziti u vlastitoj redovničkoj zajednici.

U svjetlu paradigme “izlaska” jasnije se može uočiti da evanđeoski savjeti najprije čine duhovno-egzistencijalni stav posvećene osobe, a ne samo skup pojedinih dopuštenih ili nedopuštenih čina. Ta fundamentalna opcija zajednička svim trima savjetima može se izraziti kao otvorenost ili upućenost na Boga i na ljude. U takvoj perspektivi i sam aspekt odricanja dobiva pozitivnije značenje. Predanje čitava čovjeka također “čitavome” Kristu može se bolje shvatiti kao prihvaćanje temeljne odrednice njegove zemaljske egzistencije – poslanja od Oca. Tako je život po evanđeoskim savjetima nasljedovanje Kristova života, života koji je imao određeni cilj i poslanje. Savjeti se time bolje vide kao život između dara poziva i zadatka nasljedovanja Kristova poslanja u svijetu.

Čitanjem evanđeoskih savjeta paradigmom “izlaska” u njima otkrivamo dva koraka njihove realizacije: najprije “izlazak” iz svoga dotadašnjega svijeta kao odgovor na Božji poziv i potom “izlazak” u svijet kao zadatak poslanja. U svjetlu “izlaska” jasnije se pokazuje da je posvećena osoba upravo iz svoga posebnoga odnosa s Bogom obvezna učiniti iskorak u svijet u kojem živi. Na taj je način vidljivije da se evanđeoski savjeti žive u dvostrukoj isprepletenoj dinamici: prema Bogu i prema ljudima. Važno je ovdje napomenuti da se naglašavanjem “izlaska” kao poslanja ne želi eksteriorizirati život po savjetima u puki aktivizam. Da bi posvećene osobe bile doista iskustven znak Božje prisutnosti u svijetu, neizostavan je intimni duhovni odnos s Kristom, koji utemeljuje, hrani i usmjerava njihovo poslanje u svijet.

Ako želimo artikulirati “redosljed” evanđeoskih savjeta iz perspektive “izlaska”, onda se umjesto tradicionalno prve čistoće,

na početak postavlja poslušnost kao prvi i odlučujući stav. Poslušnost se može smatrati prvim činom posvećene osobe, ako je ona njezin odgovor na Božji poziv. To redovito potvrđuju i osobna svjedočanstva posvećenih osoba o vlastitome pozivu: "Osjetio sam Božji poziv, koji me nije ostavljao na miru dok ga nisam poslušao." Slijedeći paradigmu "izlaska", nakon poslušnosti otvara se siromaštvo. Čovjek koji posluša Božji poziv, spontano ostavlja svoj dotadašnji životni kontekst i planove te se predaje Bogu i s njime kreće na novi od Boga zacrtani put. Konačno, istinska poslušnost i siromaštvo nisu motivirani strahom ili računicom, nego se ostvaruju iz ljubavi. Kada čovjek u poslušnosti ostavi sve dotadašnje, može sebe potpuno predati Bogu kao najvećoj vrijednosti i ispunjenju svoga života. Time savjet čistoće kao najviši izraz osobne ljubavi čini pokretačku snagu i vrhunac te "trijade". Naposljetku, i ova artikulacija pokazuje da savjeti po svojoj naravi čine jedinstvo i nije moguće živjeti bilo koji od njih bez druga dva.

3.2. Poslušnost – osluškivati Boga koji vodi

Evandeoski savjet poslušnosti najvidljivije se pokazuje u poslušnosti poglavaru i s njom se izjednačuje, ali on ima svoj dublji začetak i obuhvatniju dimenziju. Poslušnost u prvom redu podrazumijeva slušanje Boga kao temeljnu životnu opciju te obuhvaća cjelokupnu osobu i njezin životni kontekst. Puno više od pasivnoga primanja i pokoravanja, poslušnost je aktivni čin participacije u oblikovanju svoga života, života zajednice i svijeta oko sebe. U svjetlu biblijskoga "izlaska", slušanje je prvi čin naroda nakon što mu je Bog govorio po Mojsiju. U biblijsko-kršćanskoj vjeri općenito, slušanje je temeljni čovjekov stav pred Bogom, dok se gledanje Boga očekuje u eshatološkoj punini. Bog se čovjeku objavljuje govorom, riječju koju treba čuti i slijediti. U Bibliji tako slušanje uključuje različite semantičke razine, a vodi prema posluhu: fizičku auditivnu percepciju, primanje Božje poruke, unutarnje prihvaćanje poruke i njezino izvršavanje.²⁴ Radikalnost takve poslušnosti nenadmašivo je ostvarena u Isusu Kristu, čiji je zemaljski život čin potpunoga predanja Ocu i njevoj spasenjskoj volji.

²⁴ Usp. G. Kittel, ἀκούω, u: G. Kittel, *Theologisches Wörterbuch zum Neuen Testament*, I, Stuttgart, 1933., str. 216 –225.

Poslušnost kao odgovor Božjemu pozivu utemeljuje zajednički hod posvećene osobe s Bogom kroz život i svijet. Poslušnost zato nije jednokratni čin, nego radikalno davanje prednosti Bogu u vlastitome životu, u planiranju i određivanju ciljeva života. Onaj tko je poslušao Božji poziv prihvatio je Božji plan spasenja svijeta kao svoj životni projekt. Poput Isusa Krista, čovjek od tada više ne živi za sebe ni po svome, niti s kim hoće ili gdje hoće, nego od Gospodina i za Gospodina, i to kamo i kome ga on šalje. Kako kaže J. B. Metz, poslušnost “je radikalna neproračunata izručenost života Bogu Ocu, koji uzdiže i oslobađa”.²⁵ Nju možemo razumjeti kao nastavak dijaloga posvećene osobe s Bogom, koji je započeo pozivom i dalje se realizira u življenju poslanja: dijaloga isprepletena Božjim govorom i čovjekovim slušanjem, i obratno. Tako je shvaćena poslušnost proces, traži čovjekovu šutnju i potpunu pozornost na Božji govor, istančano osluškiivanje i postupno otkrivanje Božjega plana.

Istodobno je važno istaknuti, posebno u biblijsko-kršćanskoj dinamici vjere, da Bog čovjeku obično govori posredno, izvana. Privilegirano je mjesto zasigurno njegova riječ. Zato poslušnost zahtijeva preispitivanje svakidašnjega slušanja Božje riječi: je li posvećena osoba u njoj doista traži putokaz za život i djelovanje ili je u mnoštvu svakidašnjih riječi uopće ne percipira kao posebnu? Također je za posvećenu osobu važno da Bog govori po drugima. Time drugi ljudi, vanjske okolnosti i događaji dobivaju na vrijednosti, jer postaju potencijalna “mjesta” za Božji dijalog s čovjekom, za otkrivanje njegova poslanja. Stoga stav poslušnosti zahtijeva otvorenost prema ljudima i povijesti, senzibilitet za konkretnost pojedinačnoga i zajedničkoga povijesnoga trenutka. Autentično živjeti poslušnost znači u svojoj svakidašnjici i životnom okružju opažati ono božansko, ono što nije dohvatljivo samo tjelesnim osjetilima.²⁶ To “duhovno opažanje”, s druge strane, nije spojivo ni s potpunim poistovjećivanjem sa svijetom, pa u svemu vidjeti “prst Božji”; niti s projiciranjem na Boga vlastitih ciljeva i planova tražeći u njemu njihovo opravdanje. Čovjek koji se u poslušnosti potpuno izručuje Bogu stječe slobodu, koja mu omogućuje da se može distancirati i od sebe i od svijeta, i da može razlučivati “znakove” od “duha” vremena, bitno od sporednoga, vlastite želje od Božje volje.

²⁵ J. B. Metz, *Zeit der Orden? Zur Mystik und Politik der Nachfolge*, Kevelaer, 2014., str. 62.

²⁶ Usp. J. Ratzinger/Benedikt XVI., *Vjera i budućnost*, Zagreb, 2008., str. 34–36.

S obzirom na konkretna iskustva ambivalentnog odvijanja ljudske povijesti, davanje prednosti Bogu u poslušnosti zahtijeva hrabrost, koja je utemeljena na povjerenju da je Bog onaj koji djeluje u svijetu i daruje budućnost. Na tome temeljnom biblijskom iskustvu Boga počiva kako židovska tako i kršćanska vjera, no ono je danas iz različitih motiva ne samo dovedeno u pitanje, nego smatrano i nemogućim. Življenje poslušnosti tako aktualizira jedan temeljni vid vjere u Boga, koji je danas sve teže zastupati. Zato su posvećene osobe na poseban način pozvani biti "iskusnici Boga" te stvarati vidljiva mjesta njegove prisutnosti.

Suočavanje sa svijetom u poslušnosti Bogu još više se odnosi na redovničke zajednice. One su nastajale upravo iz čitanja "znakovna vremena" od svojih utemeljitelja, i trajno su bile u stanju prilagođavanja poslanja potrebama svoga vremena. Ta je zadaća danas urgentnija tim više što je u mnogim zajednicama umanjen polet i duhovna snaga, koja ih je stoljećima održavala. Kao da se širi određena tromost u traženju Božje volje, umor od zahtjevnosti poslanja, zadržavanje u prošlosti koja je uvijek bolja od današnjice, nemoć u sadašnjosti, strah od promjena i svega novoga. Življenje poslušnosti stoga na razini zajednice uključuje fleksibilnost i hrabrost za promjene, za napuštanje djelatnosti i mjesta, za iskorak u nova područja, s nadom i povjerenjem da zajednica hodi zajedno s Bogom.

Ako Bog govori samo po ljudima, onda isto vrijedi i obratno: samo po ljudima dolazimo do Boga. Ako po ljudima i povijesti otkrivamo Božju spasenjsku volju, onda samo po njima ostvarujemo i svoje poslanje. Poslušnost Bogu usmjerava posvećene osobe na osluškivanje konkretnoga povijesnoga čovjeka. U današnjoj preplavljenosti riječi i brbljanja, gdje se svatko drugome nameće govorom, a nitko nikoga ne sluša, slušanje nije po sebi razumljivo ponašanje. Slušati drugoga znači ne podređivati ga sebi, nego mu dati prednost upravo onakvome kakav jest. Poslanje slušanja posvećenu osobu posebno usmjeruje na one koje nitko ne sluša i koji nemaju svoje zagovornike. Ono ne podrazumijeva samo darivanje svoga vremena, tješjenje i dijeljenje savjeta, nego i aktivno zastupanje onih "bez glasa" tamo gdje je to potrebno i moguće. Konačno, poslanje slušanja ostalo bi nepotpuno, ako ne uključuje molitvu posvećene osobe za iste, da Bog "čuje njihove vapaje".

3.3. *Siromaštvo – samo Bog je istinska sigurnost*

I evanđeoski savjet siromaštva potrebno je najprije promatrati kao fundamentalno opredjeljenje posvećene osobe. Poput

poslušnosti, življenje siromaštva zahtijeva prijelaz od egocentričnosti u kristocentričnost, ovdje na razini svega izvanjskoga što čovjeku pruža sigurnu egzistenciju. Izraelski je narod u pustinji morao proći lišenost svake okolne mogućnosti da svoj život osigura sam po sebi, i da se na taj način potpuno okrene prema Bogu, koji je njegov jedini voditelj i osloboditelj. Bog sam se u svome Sinu potpuno "ispraznio", osiromašio od svoga božanskoga stanja i preuzeo na sebe najdublju bijedu čovjeka da bi ga priveo k sebi kao većemu i jedinome bogatstvu.

Već na fenomenološkoj razini vidljivo je da siromaštvo nije vrijednost u sebi. Siromaštvo nužno stavlja u odnos izvan sebe. Siromašan je čovjek potreban drugoga i upućen je na njega. Bogat čovjek nije ovisan ni o kome, on nalazi sigurnost u sebi i u svome stečenom bogatstvu, moći, društvenom položaju. Zato ga bogatstvo može u svojoj samodostatnosti zaslijepiti i zatvoriti za svakoga tko se nalazi izvan tako osigurana života. Jednaka dinamika vrijedi za siromaštvo koje posvećena osoba slobodno odabire kao odgovor na Božji poziv. Takvo je siromaštvo uvijek najprije teološka stvarnost, život upućen na Boga kao zadnju vrijednost i sigurnost, a potom i socijalna kategorija, u kojoj se ona prva vidljivo pokazuje. Božjim pozivom čovjek biva iskorijenjen iz sigurnosti koju je sam izgradio na vidljivim dobrima te prelazi u "nesigurnost" utemeljenu u Bogu, koji mu se očituje kao uvijek veće bogatstvo. Za posvećenu osobu treba vrijediti ono što je u Bibliji rečeno za siromaha. Njemu je "dovoljan samo Bog. Za njega je Bog sve; samo u Bogu nalazi razlog bitka svoga života i svoga djelovanja. Za njega je Bog dobro [...] koji daje smisao i značenje svakome drugome dobru."²⁷ Egzistencijalno siromaštvo posvećene osobe počiva na njezinu prihvaćanju radikalne ovisnosti o Bogu, na svijesti da vlastite sposobnosti i naponi nisu dovoljni te na uvjerenju da jedino Bog može biti zadovoljavajući odgovor na njezine potrebe, nemire, granice. Zato život u siromaštvu zahtijeva najprije poniznost pred Bogom i pred sobom, kojom čovjek priznaje vlastitu ograničenost i nedostatnost; zatim i zahvalnost prema Bogu, jer sve što čovjek jest i ima u konačnici je njegov dar. Siromaštvo kao iskorijenjenost posvećene osobe od trenutka prihvaćanja Božjega poziva čini je slobodnom i pokretnom za življenje "izlaska" kao poslanja.

²⁷ U. Terrinoni, *Parola di Dio e voti religiosi. Icone bibliche*, Bologna, 2005., str. 329.

Stav siromaštva pred Bogom živi se jedino autentično u vidljivom iskustvenom obliku. Samo u duhovnom siromaštvu nije moguće vjerodostojno svjedočiti Boga kao jedino pravo bogatstvo, ako ono nije popraćeno vidljivim odricanjem i življenjem drugačije ljestvice vrijednosti. Kako god se izvanjski vid siromaštva u posvećenom životu različito tumačio, ono najmanje što treba uključiti, vidljiva je jednostavnost života. Ona bi se trebala očitovati ne samo na razini pojedinca koji “ne posjeduje ništa svoga”, nego i u pogledu stila života same zajednice. Također je jasno da jednostavnost života obuhvaća više od materijalnih dobara. Ona zahtijeva mudru prosudbu prihvaćanja javnih mogućnosti, povlastica ili ugleda, odnosno odricanje od njih, ako bi po njima posvećene osobe i zajednice odskakale od većine ljudi unutar društva u kojem žive, ili ako bi se na taj način posvećene osobe koristilo u druge svrhe. Poslanje je posvećenih osoba stvarati alternativna mjesta života protivna mentalitetu svih oblika osiguravanja i statusnih simbola, u kojima suvremeni čovjek jedino nalazi vlastiti identitet, mjerilo sveukupne stvarnosti i međusobnih odnosa.

Življenje siromaštva vodi u aktivni “izlazak” prema svima onima kojima siromaštvo nije slobodan izbor, nego neizbježna životna nevolja. Takvo siromaštvo danas ima različita lica: oni kojima su uskraćeni temeljni uvjeti za život, obrazovanje i rad; zatim bolesni, hendikepirani, stranci, manjine, protjerani, izbjeglice; oni koji nisu u stanju samostalno upravljati svojim životom... Dublja posljedica takve egzistencijalne nevolje, koja je nerijetko uzrokovana nepravdom od drugih, u tome je što oni njome pogođeni često bivaju gurnuti na margine društva i što im se time implicitno oduzima ljudska vrijednost i mogućnost udioništva u osiguravanju životnih uvjeta. Možda nije uvijek moguće riješiti njihove izvanjske životne okolnosti, ali ono što zasigurno “izlazak” posvećenih osoba na rubove siromašnih zadobiva jest vraćanje njihova ljudskoga dostojanstva. U duhu jednostavnosti, posvećena osoba siromašnima ne pristupa odozgo, iz sažaljenja, nego na istoj razini, priznajući im na taj način vrijednost kao ljudskih osoba, koja ne ovisi o procjeni drugih ljudi, nego im je darovana od samoga Stvoritelja. Solidarnost u obliku dijeljenja svoga vremena, sposobnosti ili materijalnih dobara stvara sa siromašnima zajedništvo koje ih oslobađa od osjećaja poniženja da ih se izolira po kriterijima učinka, bogatstva ili pozicija moći.

Približavanjem siromašnima posvećena osoba svjedoči da je sam Bog bezuvjetno solidaran s potrebitima; ona pomaže otkriti

da je on, na kraju svih drugih iskustava, vjerno na strani siromašnih i da su oni u svako vrijeme privilegirani adresati njegova zalaganja. U širem pak smislu, slobodan život u siromaštvu svjedoči da je moguće i da ima smisla odabrati Boga kao najveće čovjekovo bogatstvo i sigurnost. Na taj način posvećene osobe drže živom vjeru da Bog još može igrati važnu ulogu u oblikovanju života suvremenoga čovjeka, i to ne samo kao danas sve popularnija "estetska alternativa" dogmatskome i moralnome zahtjevu²⁸, nego kao određujući smisao svim drugim dobrima i vrijednostima.

3.4. Čistoća – zajedništvo s Bogom koji je prvi Ljubav

Evanđeoski savjet čistoće ili djevičanstva čini se danas najnerazumljivijim savjetom. Njemu se jedino moguće približiti polazeći od specifično biblijsko-kršćanske slike Boga koji se objavio. Možda na prvi pogled u događaju "izlaska" odnos Boga prema odabranom narodu nije jasno izrečen motivom ljubavi, no u kasnijoj se tradiciji odnos Boga i Izraela sve snažnije interpretira kao odnos ljubavi. I u širem smislu, najvažniji doprinos biblijsko-kršćanske objave Boga u tome je što je Bog u svome biću Ljubav i što je ona pokretač Božjega osobnog zalaganja za Izraela i svakoga čovjeka. "Bog ljubi Izraela osobnom ljubavlju. Njegova je ljubav, uz to, ljubav odabira: između svih naroda on izabire Izraela i ljubi ga – s namjerom da, upravo na taj način, ozdravi čitav ljudski rod. On ljubi i ta se njegova ljubav bez ustručavanja može nazvati *eros*, ali je također i potpuna *agape*",²⁹ piše papa Benedikt XVI. Božja ljubav prema čovjeku je ujedno strastvena ljubav i ljubav koja se žrtvuje. "Ona je toliko velika da okreće Boga protiv njega samog, njegovu ljubav protiv njegove pravednosti [...] Božja je ljubav toliko velika da se utjelovljuje i slijedi čovjeka čak i u smrti te tako pomiruje pravednost i ljubav."³⁰

Bogu koji ljubi čovjek može odgovoriti jedino ljubavlju. Zato se u Starome i u Novome zavjetu od čovjeka traži samo jedno: "Ljubi!" K tome, Božja ljubav prema čovjeku omogućuje da neke

²⁸ O tome usp. H.-J. Höhn, *Der fremde Gott. Glaube in postsäkularer Kultur*, Würzburg, 2008., str. 82sl.

²⁹ Benedikt XVI., *Deus caritas est – Bog je ljubav. Enciklika biskupima prezbiterima i đakonima, posvećenim osobama i svim vjernicima laicima o kršćanskoj ljubavi*, 2006., br. 9 (dalje: DCE).

³⁰ DCE 10.

osobe, opet posebnim darom, mogu Bogu odgovoriti specifičnim načinom, time što umjesto jedne konkretne ljudske osobe odabiru samoga Boga i njemu se predaju u totalitetu svoga bića: “*svim srcem, svom dušom, svom snagom svojom*” (Pnz 6, 5).³¹ Posvećena osoba se bez ikakve izvanjske zadržske ili unutarnje podijeljenosti predaje Bogu “zauvijek”. Ona i svoju naravnu dimenziju ljubavi, kojom bi ispunila svoju iskonsku upućenost na drugo ljudsko biće, usmjeruje na Boga. U tom smislu možemo reći da je u odnos posvećene osobe prema Bogu uključena i “strastvena ljubav” (*eros*) kojom čovjek po svojoj naravi raspolaze i koja ga privlači prema drugome.

Uvažavanje ljudske dimenzije ljubavi traži nadalje pozitivan stil življenja čistoće. On uključuje beženstvo kao vidljivi oblik potpunoga predanja Bogu, ali koje nije popraćeno žaljenjem ili patnjom zbog ostavljenih (i mogućih) konkretnih ljudskih ljubavi, niti je identično s osobnom hladnoćom i nedodirljivošću ili pak svedeno na usko područje spolnoga života. Važno je stoga ne izgubiti iz vida onaj ideal, da posvećena osoba iskreno živi predanost Bogu u “strastvenosti” i oduševljenosti, u otvorenosti za odnose. Njezina ljubav prema Bogu ne stvara nostalgiju za ostavljenim niti je izolira od drugih ljudi. Savjet čistoće još je snažnije čini sposobnom za radost i iskrene ljudske odnose, upravo zato što je to sada plod njezina “ljubavnoga” odnosa s Bogom. Može se govoriti o određenoj proporcionalnosti, koja vrijedi i za savjet čistoće: što je čovjek u intenzivnijem odnosu s Bogom, to postaje sposobniji za odnos s drugima.³²

Ljubav kao relacijska stvarnost i upućenost na drugi “ti”, razlog je da je za življenje posvećenoga života veoma značajno zajedništvo (*communio*), koje od redovničkih zajednica čini više od skupina sa zajedničkim dobrima ili ciljevima. Slobodno i cjelovito predanje posvećene osobe Bogu po sebi traži njezin “izlazak” prema drugim ljudima, što se najprije manifestira u zajedništvu među posvećenim osobama. Moguće je čak ustvrditi da se po njezinu odnosu prema subraći i susestrama razaznaje njezin odnos s Bogom i duhovni život. Božja ponuda ljubavi i čovjekov uzvrat čine posvećene osobe sposobnima za življenje zajedništva i ljubavi na jednoj novoj razini. Omogućuje im nadići kriterije obitelj-

³¹ Usp. U. Terrinoni, *Parola di Dio e voti religiosi*, str. 75sl.

³² Usp. A. Rotzetter, *Aus Liebe zum Leben. Die evangelischen Räte neu entdecken*, Freiburg – Basel – Wien, 1996., str. 113–115.

ske, rodbinske ili regionalne povezanosti i utemeljiti zajedništvo među osobama kojima je zajedničko “samo” predanje Bogu. S tim povezano, omogućuje im također da se njihova ljudska ljubav darovana Bogu preobrazi u požrtvovnu ljubav (*agape*), koja se više ne vodi samo naravnom sklonošću nego se radosno živi i kao “zapovijed”. Autentično zajedništvo posvećenoga života isprepleteno je odnosom ljubavi Boga i ljudi te ljudi međusobno. U tom bi se smislu uz beženstvo, i samo zajedništvo trebalo snažnije percipirati kao znak eshatološkoga života s Bogom.

Promatrajući zavjet čistoće u vidu poslanosti (“izlaska”) u svijet, također se dimenzija osobnih odnosa pokazuje kao neizbježno mjesto svjedočenja. Dok suvremeni čovjek sve više razvija svoje sposobnosti na najrazličitijim područjima života i rada, istodobno se čini da jednakom mjerom nazaduje na razini međuljudskih odnosa, za koje je sve manje sposoban i spreman. Prekinuti odnosi, anonimnost i samoća snažno su prisutni u svijetu koji se sve više izvana ujedinjuje. Uz to, sve je više razorenih odnosa, i onih koji su bili utemeljeni na ljubavi; sve su brojnije razočarane osobe, koji su izdane i ostavljene; sve su prisutniji oni kojima samoća nije slobodan izbor, nego neizbježan životni teret. Konačno, rapidno se šire tendencije koje spolni život odvajaju od same osobe, što sve više dovodi do sebičnoga iskorištavanja drugoga za vlastite potrebe. Življenje savjeta čistoće obvezuje posvećene osobe najprije na građenje ljudskih odnosa, u kojima je na prvome mjestu čovjek kao biće potrebno istinske ljubavi. Savjet čistoće bi trebao osposobljavati za iskrene i dobronamjerne odnose s drugima, utemeljene na prijateljstvu i dobrohotnosti. Oni su u protivnosti s onim odnosima, koji se iscrpljuju u navezivanju ili iskorištavanju drugih osoba. Posvećena osoba u svome intimnom odnosu s Bogom i u svojoj zajednici nalazi duhovnu i emocionalnu stabilnost, da može u svijetu graditi odnose, u kojima štiti slobodu i integritet čovjeka kao osobe. Time ona svjedoči da je ljubav jedina stvarnost koja može ispuniti čovjeka i da je čovjek, usprkos svim životnim okolnostima, uistinu od Boga ljubljeno biće.

ZAKLJUČAK

Jasnijim smještanjem unutar crkvene stvarnosti i utemeljenjem u krsnom posvećenju, Drugi vatikanski koncil proširio je perspektivu poimanja evanđeoskih savjeta. Oni više ne čine jedi-

no središte teologije i življenja posvećenoga života, nego ih se promišlja u povezanosti s drugim njegovim dimenzijama, kako to pokazuje i pokonciljska teologija.

Imajući u vidu relevantne poruke u Godini posvećenoga života i govor pape Franje o “Crkvi koja izlazi”, a u kojima se na više mjesta rabi biblijska i teološka paradigma “egzodusa”, ona se može uzeti i kao vrlo prikladna perspektiva čitanja evanđeoskih savjeta i njihove aktualnosti u današnjemu vremenu. U perspektivi “izlaska” evanđeoski se savjeti jasnije mogu interpretirati ne samo kao dar poziva, nego i kao zadatak poslanja. Postaje vidljivije da se njima izražava temeljni duhovno-egzistencijalni stav posvećene osobe kao nasljedovanja ne samo Kristova života kao takvoga, nego njegova poslanja u svijet. Polazeći od “izlaska”, postavlja se i drugačiji “redosljed” savjeta: Poslušnost je prvi čin posvećene osobe kao odgovor na Božji poziv, na koju slijedi siromaštvo kao ostavljanje svoga dotadašnjega životnoga konteksta radi Boga i polazak s njim u nepoznato. Istodobno pokretačku snagu i vrhunac “trijade” evanđeoskih savjeta čini savjet čistoće kao najviši izraz osobne ljubavi prema Bogu i ljudima.

Razmišljajući o pojedinačnim savjetima u perspektivi “izlaska”, bolje se može naglasiti da se savjet poslušnosti ostvaruje u slušanju Boga, čime se utemeljuje zajednički hod posvećene osobe s njime. Takvo je slušanje iznutra povezano s vjerom da Bog vodi život pojedinca, zajednice i svijeta, pa se njime u današnje vrijeme aktualiziraju dvije važne teme: Božja providnost i znakovi vremena. Prihvatanjem savjeta siromaštva, posvećena se osoba iskorjenjuje iz svoga dotadašnjega života te svjedoči da je i danas moguće odabrati Boga kao prvu životnu sigurnost i vriednost. Sukladno tome, siromaštvo zahtijeva vidljivu jednostavnost života i solidarnost s potrebitima, pokazujući tako da je Bog uvijek na njihovoj strani. S obzirom da je sam Bog u sebi Ljubav i da je ljubav jedini motiv njegova okretanja čovjeku, savjet čistoće živi se “strastvenim” i požrtvovnim predanjem sebe Bogu i drugima, kao uzvrat na njegovu prvu ljubav. Izgrađujući zajedništvo i iskrene međuljudske odnose, posvećene osobe svjedoče da je svaki čovjek prije svega od Boga ljubljeno biće. Čitani iz perspektive “izlaska”, evanđeoski savjeti pokazuju se kao način na koji se posvećena osoba potpuno predaje Bogu i s njim ulazi u jedan trajni odnos, koji joj omogućuje novu slobodu življenja i djelovanja u svijetu.

ACTUALITY OF EVANGELICAL COUNSELS IN THE LIGHT
OF "COMING OUT" AS A MISSION OF THE CHURCH AND
CONSECRATED LIFE

Summary

The article discusses the actuality of evangelical counsels for the present time. As a perspective of reflection the author takes a widespread paradigm in the Bible and in theology, the paradigm of "coming out", which also Pope Francis actualizes in his own way. The first part presents a number of theological moments, which arise from manifold interpretation of the paradigm of "coming out". In the second part the author expounds the understanding and use of the paradigm of "coming out" with Pope Francis, particularly under the aspect of the Church's mission and consecrated life. In the third part the author interprets the evangelical counsels as the realization of the mission of "coming out" into the world of today. First, she proposes to place evangelical counsels into a wider horizon of vocation and mission, and then she interprets every single counsel. From the perspective of "coming out", it is emphasized that the basic attitude of obedience is to listen to God who liberates and leads; for the counsel of poverty it is to choose God as the only certainty and value of life; the counsel of chastity implies a total commitment to God who is the first Love, and building the unselfish human relations.

Key words: *God, "coming out", evangelical counsels, consecrated life, Pope Francis*